REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsebet-korut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXXI.

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30, etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 242. Brașov, Sâmbătă 1 (14) Noemvrie. 1908.

La vorbirea lui Andrassy.

Aducem azi întreaga vorbire ce a ținut'o ministru de interne conte Andrassy când și-a prezentat proiectul său de reformă electorală, arătând principiile de căpetenie ce l'a condus la redactarea lui.

Cu multă sinceritate a vorbit ministrul despre aceea cum și-a înțeles problema și cum s'a străduit a o rezolva. Cu o franchețǎ aproape naivă a spus dela început, că el nu se numără între acei bărbați de stat cari aleargă după popularitate, ci că se numără între acei Maghiari cinstiți, cari se conduc numai și numai de interesul statului în cestiuni așa de mari cum e aceea a reformei electorale. Și nu s'a sfiit a mărturisi că le ține morțiș la ceea-ce a învățat dela tatăl și moșul său, că adecă nu se poate cugeta în Ungaria un interes al statului fără ca acesta să fie garantat prin continuarea predomnirei absolute claselor, ce l'au stăpânit până acuma. De patruzeci de ani și mai bine toate au mers și s'au desvoltat în Ungaria pornind dela principiul că interesele statului sunt identice cu interesele a claselor ce-l guvernează. Așa am ajuns acolo încât tot ce nu convine scopurilor și aspirațiunilor acestor clase, cari au îmbrăcat mantaua naționalismului maghiar, este privit și declarat astăzi de contrar și ostil intereselor statului.

De aici pornește și toată filosofia electorală a lui Andrassy. Vă dăm la toți câte un locșor în viitorul parlament, să nu vă vină însă în minte a pretinde cumva să luați și voi parte la stăpânirea Ungariei; aceasta trebue să ne rămână rezervată numai nouă, fiindcă nu suntem 40—50, ci abia numai câteva milioane de Maghiari, de unde urmează că nu putem să ne închipuim alt stat ungar, decât unul în care să avem noi esclusiv stăpânirea în mână, și cu ori ce ne-ați veni și orice ne-ați pretinde, noi nu ne putem conduce decât de acest interes al nostru identic cu interesul statului. Pe calea aceasta înaintând, Andrassy, arată cum a trebuit să își ia refugiul la sistemul pluralității pentru a asigura predomnirea tradițională a claselor diriguitoare maghiare și a împiedeca ca puterea politică în stat aceste s'o împartă cu cei ce până acuma n'au fost îndreptățiți și prin urmare n'au nici școală politică, nici trecutul ce-l au vechii și probații stăpânitori. Și așa mai departe.

Nu-i mirare, dacă, în desvoltarea acestui principiu extrem conservativ, contele Andrassy simte necesitatea de a-l sprijini printr'o doctrină curat reacționară zicând că înaintea lui statul e totul, ear individul, cu toate interesele lui și cu toate drepturile lui, trebue să se supună necesităților și intereselor statului tocmai așa precum trebue să jertfească viață și avere pentru existența statului.

Când Andrassy a desfășurat această doctrină, după care toate drepturile individuale ar trebui să dispară față cu dreptul „națiunei sau al statului“ de a avea un bun guvern și o bună legislațiune, l'a întrerupt cu drept cuvânt unul din deputați, zicând că în modul acesta se poate motiva și absolutismul. Dar a trecut cu vederea acest deputat că de fapt numai așa și tot așa a fost motivat de 40 de ani absolutismul parlamentar al claselor dirigente maghiare, căruia Andrassy, sub eticheta votului universal, vrea să-i prelungească viața până la cel mai extrem termin posibil. Și totuși Andrassy cu toată ceata stăpânitorilor din Casina națională mai poate vorbi de generositate, că s'a văzut constrâns prin obligământul luat asupră-și să introducă în cetatea drepturilor c'un milion și mai bine de cetățeni mai mult. Tot el o spune verde, că preocuparea și grija i-a fost cum să-i impartă și să-i așeze pe acești noi întrați, ca să nu poată strica jocul vechei coterii dominante.

Iată toată enigma proiectului lui Andrassy și a pluralității. Toate celelalte se explică de sine.

Comunicatul clubului naționalist. Clubul deputaților naționaliști a ținut Joi seara dela orele 4 până la 9 ședință, fiind de față aproape toți deputații afară de Sârbii radicali, cari nici acum nu s'au prezentat. După discuții lungi și temeinice au hotărât să continue lupta în contra votului plural. Au decis unanim a lupta cu mai multă energie ca până acum pentru votul universal și secret. Având în vedere acest scop vor lupta alăturea de orice partid aderent al ideilor democrate.

Șansele reformei electorale. — Ziarele din Budapesta sunt informate, că șansele proiectului reformei electorale sunt foarte favorabile. Grosul partidului independist, afară de vre-o 40 deputați, vor vota pentru proiectul ministrului Andrassy. Partidul constituțional este unanim pentru, iar majoritatea partidului poporal va vota de asemenea reforma. Numai membrii creștini-sociali ai partidului poporal vor lua posiție contra proiectului. Astfel întreaga opoziție împreună cu democrații, socialiștii și naționaliștii nu va trece peste 150 deputați.

Criza guvernului austriac. Știrile mai nouă anunță, că toate încercările ministrului de interne Bienerth de-a forma un guvern coaliționist au fost zadarnice. Prin urmare se va forma un guvern de funcționari.

Pentru fondul jubilar al »Gazetei«

Brașov, 11 Noemvrie. „Gazetei“ și conducătorului ei le doresc senin și fericire și le urez să trăiască să vadă recucerirea viitorului de aur al Românilor. Pentru fondul jubilar contribuesc 5 (cinci) coroane.

Boita,
cand. de adv.

Intrevederea dela Schönbrunn. Ziarul »Samouprava« din Belgrad publică o depeșă asupra întrevederei dela Schönbrunn între cei doi monarhi ai Austriei și Germaniei, zicând că împăratul Wilhelm ar fi recomandat Maj. Sale, în numele Țarului să examineze bine cestiunea Bosniei și Herțegovinei. Tot această depeșă declară, între altele, că între Germania și Austria ar domni o oarecare neîncredere datorită concurenței comerciale din Balcani.

Din Budapesta.

— 10 Nov. n. 1908.

Lupta decurge. — Nu mai este carne în oala budgetului. — Iarăși un „autor celebru„ despre Ungaria.

Sub titlul »Lupta decurge mai departe« radicalii publică în organul lor principal mai multe adevăruri, din cari notăm câteva: Ei constată cum îndată după sosirea sancțiunii prealabile toți cei din coaliție, adecă toți cei din jurul oalei cu carne, cari erau contrari ai votului plural, au amuțit. Dintr'asta — urmează radicalii, — se vede nesinceritatea lor. Noi însă niciodată n'am făcut bunătatea proiectului Andrassyan atârnătoare dela părerile curții, ci suntem de părerea, că pozitia celor ce luptă împotriva votului plural se face cu mult mai favorabilă prin faptul, că în acest proiect a rămas tot ce este rău, decât dacă ar fi șters câte ceva. Aceasta dă numai putere și material nou celor ce luptă pentru realizarea unui drept electoral cu totul democratic.

— Când comisia financiară dezbătea budgetul resortului finanțelor s'au auzit voci, a căror sinceritate se pare, în corupția coaliționistă de azi, că este un anahronism.

Deputatul Ratkay Laszlo și-a exprimat îngrijorarea față de tristul semn al vremii, că azi pe 'ntreg întinsul țării răsună numai două imnuri: cel al urcării lefilor și al ajutorului de stat. Răspunde Wekerle, că a spus deja 'n expozeu, că trebue să se pună capăt urcărilor. Hoitsy Pal asemenea prezice un viitor trist, dacă nu se va curma tendința de a tot urca budgetul. Szell sare întru apărarea lui Wekerle și spune că asta a stat sub presiunea opiniunei publice, dar e de lipsă să se ceară, ca țara să nu mai forțeze urcarea budgetului.

...Ba bine ar fi să se răzbune cât de aspru acea politică ce lucră corumpând cu banul, cum e cea condusă de Apponyi împotriva culturii noastre și de Darànyi prin milioanele (în anul acesta 10, apoi consecutiv câte 10 până la suma de 100 de milioane), ce se vor folosi pentru colonizări.

— Foile maghiare au iarăși mare bucurie: s'a aflat din nou cineva să scrie în favorul »națiunii«, deci împotriva »agitatorilor« naționaliști.

Dar modul cum se produc aceste cărți, le ia ori-ce valoare reală. Căci aceste sau sunt scrise de vre-un grof, care în viața-i înecată în belșug are capriciul de a scrie și el ceva, ca să-și vadă amintit numele nobil; sau sunt scrise la comandă directă, sau la comandă indirectă. Cest din urmă metod se urmează astfel: vine vre-un strein să studieze referințele din Ungaria. Guvernul ori societățile de gentry din capitală pun mâna pe el, îl poartă din banchete în banchete, apoi pe la teatre, baluri, eventual dacă nu poate răzbi cu oaspele, îl duce și pe la muzeuri. Streinului, de cumva nu este un spirit mai înalt, îi place viața asta semiramică, și după ce datele, pe cari a venit să le adune, le capătă adunate gata, pleacă îmbătat de vin de Tokay și tărbăcit de zuruit de pinteni.

Bunele-i intențiuni de mai nainte s'au redus la aceea, ca să răsplătească cu ceva atâta ospitalitate.

De genul cest din urmă e și cartea de care se bucură acum foile maghiare. E întitulată „*Hungary and Hungarians*“ și scrisă de jurnalistul *W. B. Forster Bowill.* Să stabilim caracterul acestei cărți pe baza recensiunei ce i-o face »Bud. Hirlap«.

»Ospitalitatea maghiară m'a încătușat în cea mai mare măsură« și »ori unde te duci, cu atâta dragoste te rețin, încât acestei rețineri nici să ai sufletul cel mai hotărât nu poți rezista«. Aceste pasage, cari sunt luate după »Bud. Hirl.« din textul cărții, caracterisează bine. Mai departe tot »B. H.« spune, că autorul amintește, că i-au plăcut teatrele splendide ale Budapestei, corsourile elegante, muzica de noapte (»B. H.« spune că amintește cu numele pe aproape toți primașii de taraf!!)

Par'că-l văd pe șiretul jurnalist chefuind și apoi ca răsplată »luând notițe« despre lucrurile minunate ce i-le spuneau cei ce-l găzduiau. Apoi ajungând acasă, »ilustrul autor« (așa-l numește »B. H.«, pe când pe Björnson îl numeau bătrânul nebun, descreerat), se pune și așterne pe hârtie conform promisiunii următoarele:

»Că în Ungaria economia și comerciul fac pași uriași, că guvernul se îngrijește părintește de toate. Că artele, suprema expresiune a desvoltării, stau strălucit, că instrucțiunea stă așa de bine, încât 90% (!) știu ceti și scrie etc.«

Dar pe alocuri totuși se pare că a învins acel simț de dreptate, despre care se zice că este născut în om și se denaturează numai prin dreptatea convențională omenească. Căci ne spune »B. H.«: numai ici-colea se pare că scrie despre îndreptățirea la existență a naționalităților, ba cad fraze, cari am putea zice că sunt împotriva intenției autorului (a găzduitorului, vreai să zici, jupâne!)

..Cine știe, dela vreun taraf nocturn va fi auzit, la cerere, vre un cântec al naționalităților, care va fi avut poate vraja să trezească în »autor« gândul, că nu acolo în centru unde se fac orgii pe banii țării, ci în mijlocul poporului chinuit trebue să se învârtă cel ce vrea să cunoască aspirațiunile popoarelor și îndreptățirea lor la o viață modernă.

Coresp.

Alianță între Serbia și Turcia. »Mali Journal« afirmă că Novakovici a reușit să stabilească o alianță între Serbia și Turcia.

Din parlamentul ungar.

Discursul minstrului Andrassy.

După ce la începutul discursului s'au întâmplat incidentul cu întreruperea dep. Ivanka, ce l-am descris în numărul trecut si scenele furtunoase, ce le-au provocat ministrul de interne a continuat în modul următor:

Ministrul de interne cont. Andrássy: Nu voesc a mă ocupa de astădată în detail cu proiectul. Numai pentru aceea-mi ridic cuvântul ca să motivez și să expun principiile cari m'au condus la întocmirea lui.

I. *Maniu*: Minunate principii!

Contele I. *Andrássy*: Nu te întreb domnule; vei avea ocaziune a-ți desvolta principiile. In desfășurarea motivelor voesc să pornesc dela un adevăr absolut, în care așa cred, că nime nu se va îndoi. Cred că toți vor fi cu mine de acord, când susțin, că asupra calității guvernării și a legislațiunei are influență calitatea camerei. Ori și cine recunoaște că câtva timp eventual, succede și unor bărbați mai mari de stat a asigura o guvernare și legislațiune superioară nivoului obicinuit al oricărui parlament, dar a conta la aceasta pururea nu se poate. Fără îndoială asupra viitorului și capacității de viață a țării are influență decizătoare calitatea legislațiunei și a guvernărei. Aceasta așa e pretutindenea. Dar dacă așa e pretutindenea, de două ori e așa în Ungaria. Dacă cei 40—50 milioane de maghiari într'un grup compact, dacă barem pe terenul economic național am sta acolo unde sunt statele apusene atunci și bărbații de stat maghiari ar putea alerga după popularitate, și să deie teren și altor tendințe particulare. Dar nu este așa. In Ungaria acel bărbat de stat, care în atari cestiuni mari nu este condus exclusiv numai de interesele statului, acela nu poate fi privit ca maghiar de omenie. (Aprobări în dreapta, zgomot la naționaliști).

Petö Sandor: De ce a-ți promis vot universal și secret?

Andrassy: Cel ce afirmă că mi-aşi fi călcat cuvântul de onoare, minte. (Zgomot mare pe băncile naționaliștilor. Strigăte: La ordine! La ordine!)

V. *Mezöfi*: Rog să îndrumați la ordine pe ministru. Domnul ministru să vorbească cu noi cum vorbim noi cu el. A zis ministru că mințim. (Zgomot mare).

Preşedintele: Domnii deputați fac sgomot atât de mare în decursul vorbirei domnului ministru de interne, în cât eu nu am auzit, ce a vorbit d. ministru, deci nu-l pot chema la ordine. Voiu consulta notele stenografice și dacă mă voiu convinge, că în adevăr a folosit o expresiune vătămătoare, atunci pe d-l ministru de interne îl voiu chema la ordine. (Aprobări). Dacă domnii deputați nu vor fi liniștiți, ii voiu numi cu numele. (Aprobări) Țara poate pretinde dela Dvoastră, ca atunci, când e vorba de o cestiune atât de mare, să ascultați în liniște vorbirea d-lui ministru. (Să auzim!) Rog pe d-l Petö să stea liniștit.

Andrassy: Onorată cameră! Sunt dator a repeta și a explica și d-lui preşedinte ce am zis. Eu am zis, că cine susține că mi-am călcat cuvântul, spune o minciună. (Strigăte de: Eljen. Mare sgomot în centru.)

Petö Sándor: Ba ați promis.

Preşedintele: Pe d-l deputat Petö a doua oară il provoc să asculte în liniște. (Strigări: Trebue dat afară!) Rog pe domnii deputați și în stânga să nu facă sgomot, altfel voiu fi silit a suspenda ședința (Să auzim!)

Min. de externe Andrassy: Din cele spuse trag conclusia, că atunci, când e vorba de reforma electorală, numai un principiu conducător ni-e permis să avem: interesul comun al țării. (Aprobări) Sunt mulți, cari susțin, că proiectul e în contrazicere cu acesta, și pornesc dela dreptul individual susținând, că fie-care cetățean al statului contribue la susținerea lui. De unde se conchide, câ fie-care om are un drept natural, înnăscut la puterea politică, la dreptul de alegere, și se susţine privitor la principiul egalității, că fie-care are drept natural și la dreptul de vot egal. (Așa e! Așa e! pe băncile naționaliștilor și în stânga.)

Eu neg aceasta; eu susțin, că viitorul, desvoltarea și ființa țării atârnă așa de mult dela dreptul electoral încât toate drepturile individuale dispar față de dreptul ca să aibă o bună guvernare, bună legislațiune. (Aprobări vii, sgomot în stânga și în centru.)

Cutez a afirma că statul, națiunea, care are drept a pretinde dela fii săi ca să-și sacrifice viața și totul pentru patrie, care are dreptul de a secvestra pentru propriile sale scopuri și o parte din veniturile cetățenilor săi, are și un drept necondiționat, ca acel organism care e decisiv pentru viața cetățenilor, să creeze astfel ca să corăspunză acestui scop. (Aplause. Sgomot în centru).

Petö Sándor: Astfel se poate motiva și absolutismul. (Mare sgomot).

Preşedintele (întrerupe din nou.)

Andrassy: Ca guvernul să-și împlinească această datorie primește rang, putere și salar. El are să servească interesele comune ale statului...

Vă rog să nu uitați, că noi între două vecinicii numai câteva minute dirigem soartea națiunei, că nu avem dreptul, ca în acest scurt interval să risipim ceeace ne-au câștigat și lăsat moştenire strămoșii în trecut după lungi lupte și suferințe (Aplauze.) Vă rog să nu uitați...

Vas. *Goldiș*: Feudalismul, iobăgia! (Sgomot.)

Min. de int. *Andrassy*: ....că suntem datori de-a asigura condițiunile primordiale ale viitoriului. Nici aceea nu e corect, că egalitatea drepturilor politice, a dreptului electoral ar fi firească, și că deci nici nu e posibil să i te opui. Cutez a afirma, că nu e țară, unde există drepturi politice deplin egale. Aceasta este o utopie. E cu putință a dori să fie așa; dar un stat, în care să existe o putere politică deplin egală și un drept tot așa de egal, nu există. Şi mai puțin poate fi vorba într'un stat monarhic, în care e în ființă un sistem de două camere; de aceea deplina egalitate a drepturilor politice este un postulat al dreptului național.

In ce privește însuşi dreptul electoral cutez a afirma, că nici o țară nu există, unde fiecare să aibă un drept electoral de-o egală valoare. Cutez a afirma, că în urma egalei împărțiri a cercurilor e pretutindeni o grozavă deosebire, și încă intenționată, între puterea politică și valoarea dreptului de vot a diferitelor părți ale țării.

Petö: Inainte de alegeri trebuia să spuneți toate acestea. (Mare sgomot. *Preşedintele* sună clopoțelul.)

Ministrul de interne *Andrassy*: Pornesc deci de acolo, că ținta legei electorale este a crea un parlament, de care națiunea maghiară are lipsă. (Așa e!) Cestiunea e numai, de ce fel de parlament are lipsă statul maghiar. Eu cred că este neapărat de lipsă, ca în acest parlament să fie reprezentat fiece interes, fiece părere particulară, chiar și atunci când este esagerată, fanatică; e neapărat de lipsă, ca fiecare pătură socială, fiecare ocupațiune, fiecare naționalitate, fiecare confesiune fără deosebire să poată privi acest parlament ca al său, fiindcă este reprezentat în el. (Așa e!)

Dr. St. Pop: Acest proiect însă eschide aceasta. (Sgomot.)

Ministrul de interne *Andrassy* arată apoi, că dacă n'ar fi așa, s'ar naște mari nemulțumiri în toate părțile, s'ar zgudui încrederea în parlament și s'ar uşura lucrul demagogilor și a ațâțătorilor, cari sunt totdeauna în număr mare gata să facă massele să creadă, că parlamentul guvernează în contra lor, că politica lor și scopurile lor nu reprezintă interesele lor, ci numai le păgubește; apoi continuă:

De aceea e foarte necesar, ca parlamentul să fie astfel compus în mod sănătos, ca toate păturile și classele societății să fie reprezentate în el. Dar e totodată neapărat de lipsă — și accentuez tare că și în Ungaria e de lipsă — ca preponderanța, rolul conducător în acest parlament să nu-l aibă extremii. (Așa e!) Să nu ajungă în mânile acelora, cari în fanatismul ideilor lor pun acest interes al lor special peste interesul public general și mare național. (Aprobare.) Statul, care face aceasta, comite o sinucidere. Un astfel de stat, nu merită să existe. (Așa e! Adevărat!) Statul, care concede, ca acele curente și idei să ajungă la o influință dominantă în parlament, a căror scop final nu este de a servi interesele națiunii unitare politice, de a servi statul maghiar, un astfel de stat își perde îndreptățirea sa de existență. (Vii aprobări și aplauze. Sgomot în centru. Intreruperi din partea naționaliștilor. Ivanka se ridică. Preşedintele îl admoniază să fie liniștit.)

Ministrul de interne *Andrassy*: O astfel de națiune poate să fie pe placul demagogilor, ea însă n'are drept de existență. (Vii aprobări. Zgomot în centru și în stânga.) N'am zis, că ați fi nepatriotici, ci am zis că statul e obligat de a îngriji, ca aici să predomnească astfel de elemente, a căror scop final și unică nizuință politică se consumă în serviciul totalității, a întregului. (Vii aprobări.) Sunt mulți, cari au declarat aici în dietă, — o pot dovedi — că sunt foarte buni patrioți, dar în primul rând voiesc să lucreze în interesul naționalității proprii.

Milan Ivanka: Şi d-voastră! Şi acest proiect tinde la aceasta! (Zgomot continuu.)

Ministrul *Andrassy*: Stăm în serviciul națiunii unitare politice. (Aprobări în dreapta) și nu în serviciul intereselor speciale..

*

Am reprodus verbal partea vorbirii ministrului Andrassy, care se referă la motivele principiare pe care și-a întemeiat proiectul său de lege. Partea ce urmează o vom reda numai în extras. La imputările că nu s'a ținut de promisiunea ce a făcut'o la încheierea pactului cu Coroana, zice că n'a luat și n'a putut lua un obligământ pe care îl consideră păgubitor țării. (Strigări în centru: Ai promis că vei introduce votul universal, egal și secret.) Ministrul afirmă sus şi tare că n'a fost obligat a întroduce votul universal, egal și secret. Noi, zice Andrassy, ne-am legat numai a întroduce votul universal. (O voce din stânga: Aceasta n'a fost pluralitatea! Sgomot.) N'a fost pluralitatea, dar n'a fost nici contrarul ei. Obligământului ce l'am luat și de care se amintește în discursul tronului i-am corăspuns pe deplin. (St. Pop: Aceasta o credeți numai d-voastră! Sgomot.) Nu o cred numai ci o știu, atâta minte am și eu ca să știu pentru ce m'am obligat. (Socialistul Mezöfi: Intrebați strada, v'o va spune. Mare sgomot.) Obligământul era să întroducem votul universal și un obligământ și mai precis era ca să dăm dreptul electoral la atâți cetățeni, la câți l'a fost dat proiectul de lege a lui Kristoffy. Acestui obligământ am corăspuns din cuvânt în cuvânt. (Sgomot în centru).

Ministrul Andrassy spune apoi că principiul fundamental al proiectului este acelaşi ca al proiectului lui Kristoffy: cunoașterea scrisului și cetitului ca condițiune capitală, apoi avem tot atâți cetățeni cu drept de vot, câți avea acela. Acesta a fost obligământul ce l'a luat, tocmai pentru a evita pericolele proiectului lui Kristoffy, de aceea, zice, dela început, el Andrassy a evitat expresiunea »egal« și n'a folosit'o nici odată. E firesc că n'am accentuat la început și n'am amintit în discursul tronului votul plural.

Indatorirea politică a noastră, zice Andrassy, era de a da țării 2,600,000 alegători. Faptul acesta m'a determinat de a propune dreptul electoral al pluralității. Acea mare mulțime a noilor alegători din sânul elementelor încă neprobate, ar fi creat în Ungaria o eră cu totul nouă, în care ar fi devenit nesigură păzirea intereselor naționale. O astfel de săritură ar străforma dintr'odată națiunea politică cu desăvârșire, ar lua dintr'odată puterea politică din mâna unor anumite pături și ar da-o unor oameni, cari până acuma au fost eschiși dela puterea politică și cărora le lipsește și praxa și școala politică. Aceasta ar fi fost o uşurință grozavă, de care am trebuit să ne ferim, căci ar fi pus în joc în mod temerar cele mai sfinte comori ale noastre. (Éljen-uri și aplauze în dreapta. Iuliu Maniu: Partidul independist nu aplaudează?)

Arată apoi ministrul, că proiectul său de lege dă dreptul de vot la una din șease părți a locuitorilor și mai arată ce mare pericol ar fi fost să treacă dela cel mai strâns drept electoral de-odată la cel mai liberal. De aceea a trebuit să-și ia refugiul la pluralitate, pe care însă ar fi întocmit'o pe baze democratice. Pluralitatea nu țintește de a păgubi vre-o clasă sau naționalitate. (Petö: Scopul ei este ca majoritatea să domnească mai departe. Mare sgomot, aplause în centru.) Nici contra democrației nu este îndreptată....

După această argumentare Andrassy vorbește de modul de votare arătând că a rămas pe lângă votarea pe față; el crede că drepturile politice trebue exercitate public. Fie-care să aibă curaj de a-și mărturisi convingerea. Se încearcă a dovedi că în cele mai multe state nu este garantată executarea votării secrete, apoi zice, publicitatea se potrivește mai bine cu tradițiile ungurești. Mai târziu, dacă se vor mai afla mulți cari să fie pentru votarea secretă, se poate întroduce aceasta.

Incheiând vorbirea sa Andrassy resumă imputările ce se fac proiectului său, că n'ar fi destul de democratic și că n'ar extinde în deajuns dreptul electoral. Celor ce afirmă aceasta le zice, că dacă se va dovedi în adevăr că pluralitatea nu e bună și că dreptul de vot mai trebue extins, aceasta se poate face mai târziu: să fie cassată pluralitatea și dreptul să se extindă și mai mult și să fie egal. Crede că viitorul îi va da lui dreptate, nu celor cari pretind progresul excesiv de rapid. Sunt însă și de aceia. cari cred că s'a mers prea departe și'n proiectul de față. Aceștia sunt îngrijați dar n'au cauză. Am promis votul universal. Dacă nu-mi împlineam promisiunea s'ar fi încins o luptă a căreia sfârșit nu era de prevăzut. După ce s'a dat tuturor păturilor loc în parlament, acesta nu va fi periclitat prin aceea că va predomni în el acea pătură a națiunii, care cu toate tradițiile și sentimentele ei este legată de patrie și care în caracterul ei istoric formează cea mai mare putere a statului maghiar. (Mezöfi: Casina națională maghiară.) Nu casina națională. (Voci: cea din Leopoldstadt). Să nu uite nimeni că cu votul său influințează asupra sorții patriei ci să se conducă numai de considerațiuni pentru țară. (Aplause).

Incheie rugând camera să dea proiectul său unei comisiuni de 31 membrii să-l studieze.

Parlamentul german și împăratul

Unică în felul ei a fost marea desbatere de Marția trecută, ce s'a desfășurat în parlamentul german asupra interpelărilor în cestiunea interviewului împărătesc publicat de »Daily Telegraph«.

Nu ne permite spațiul a vorbi mai pe larg despre aceasta desbatere memorabilă. Vom schița numai pentru azi pe scurt decursul ei.

Mai întâi au vorbit interpelatorii. *Bassermann*, liberal național, se teme, că prin interwievuri ca cel publicat se dă republicanilor bună ocaziune și bază de a agita în contra monarchiei. Arată apoi că împăratul a greșit când a zis că Germanii în partea cea mai mare n'au simpatii pentru Anglia. Ostilitate în contra Angliei nu esistă în Germania. Inchoie prin a ceti o declarație prin care zice, că amestecul personal al împăratului în politica esternă nu e folositor salutei imperiului și nici nu corăspunde cu constituțiunea. Recunoaște nobilele intențiuni ale împăratului, dar ca împăratul să-și impue reserva care se cuvine unui suveran constituțional.

Cam în acelaș sens a vorbit și ceilalți interpelatori, apoi s'a ridicat cancelarul Bülow ca să se apere și deși se afla în cea mai grea situație ce numai se poate închipui pentru un om în poziția lui, strâns între împărat și opiniunea publică a imperiului, Bülov și-a rezolvat problema cea grea într'un mod demn și care a făcut să iasă în reliev mai mult ca ori și când capacitatea și patriotismul său.

Principele Bülow, răspunzând la interpelări, zice, că nu toate detaliile publicate de ziarul „Daily Telegraph«, sunt exacte. Cât despre planul de campanie în contra Burilor, care se pretinde elaborat de către împărat, oratorul știe că acest detaliu este neesact. Era vorba numai de câteva cugetări de natură pur academică (rîsete la stânga), cugetări pe cari împăratul le-a exprimat într'o corespondență către răposata regina Victoria sub titlul de aforisme asupra răsboiului în general. Statul major german nu a examinat nici-odată un plan de campanie ori vre-un alt exposeu al împăratului relativ la răsboiul Burilor. In articolul din »Daily Telegraph« sunt unele expresiuni prea tari mai ales în pasagiile, cari privesc intervenirea în războiul contra Burilor, politica urmată de către Germania față de Japonia și sentimentul majorității poporului german în contra Angliei.

Cât despre pasagiul ultim Bülow declară că între Germania și Anglia au fost serioase și regretabile neînțelegeri, însă este convins de a fi de acord cu toți deputații în constatarea, că poporul german dorește relațiuni pacifice și amicale cu Anglia pe baza stimei reciproce.

D-l de Bülow vorbind despre tendința articolului amintește atacurile reciproce injuste și ostile dintre Anglia și Germania; relevează că împăratul, convins că această stare este o nenorocire pentru ambele țări și o primejdie pentru lumea civilizată, a urmărit — cu toate dificultățile cari se năşteau— scopul de a aduce relațiuni amicale între Germania și Anglia

Se face o nedreptate împăratului pentru fiece îndoială despre puritatea intențiunilor sale ideale. Recunoaște că publicațiunea acesta nu a avut în Anglia efectul dorit de împăratul și că a produs în celelalte țări o profundă excitațiune și regrete dureroase. D-l Bülow este convins că aceasta va face pe împăratul să păstreze în viitor și în convorbirile private o rezervă indispensabilă interesului unității politice cum și interesului autorității Coroanei (Vii aplauze.) Când nu ar fi așa nici eu, nici urmașul meu nu ar putea purta răspunderea (Aplauze.)

In ce privește greșeala făcută cu publicarea manuscriptului, Bülow ia asupra sa deplina răspundere garantând că o asemenea greșeală în oficiul afacerilor străine nu se va mai reproduce.

In urma publicării acelui articol — zice — eu am remis o cerere de demisiune. Această decisiune era cerută imperios și nu mi-a pricinuit părere de rău. Era cea mai serioasă și cea mai dificilă deciziune a vieții mele în privința politicei urmate. Dorința împăratului este să rămân la putere. M'am decis la aceasta socotind ca o datorie politică de a urma să servesc pe împăratul și țara în acest timp greu (Vii aplauze.), în momentul în care este vorba de a ne păstra pozițiunea noastră în străinătate și a face să valoreze interesele noastre precum și liniștea și stabilitatea. Nu trebue să ne arătăm mici la inimă în fața străinătății nu trebue să facem din nenorocire o catastrofă; paguba nu este atât de mare pentru a nu putea fi reparată cu prudență. Bülow conchide invitând pe deputați să arate prudență, care corespunde cu vremuri așa de serioase. (Aplauze.)

Cronici bucureștene.

Sâmbătă seara la *Teatrul popular* s'a jucat o nouă piesă originală românească: *Sus și Jos* de d-l Emil Nicolau.

Dacă am fi prea scrupuloși de bună seamă că ar trebui să ne arătăm și față de această încercare tot atât de neîngăduitori — și nedrepți chiar — cum ne-am arătat și față de *Ultimul Vlăstar* al d-lui Pandelea. Dar în felul acesta, pretinzând pentru piesele românești respectarea tuturor cerințelor artei dramatice moderne, noi n'am cere alt-ceva decât osândirea pentru totdeauna a începutului nostru — destul de îmbucurător — de literatură dramatică, iar pe toți acei cari nu s'ar putea vindeca de păcatul scrierii pieselor de teatru, să-i trimitem să se vindece în insula Sta Elena.

Sus și Jos, fără îndoială, are multe scăderi, mai multe chiar, se pare, decât *Ultimul Vlăstar*, care are cea mai mare scădere de a nu ne da caracterul locului

și oamenilor, ci dimpotrivă ceva cu totul străin și artificial. Acesta totuși n'ar fi putut rămâne un motiv serios ca piesa să fie înlăturată (rămânând numai cu speranța vre-unui matineu) după cum nici scăderile din *Sus și Jos* nu îndreptățeau publicul să se ducă mai bucuros la berărie, la cinematograf, la cafenea, sau la teatru de varietăți în loc să se ducă la »Liric« — unde artiștii și îndeosebi proprietarul. d-l Leon Popescu face sacrificii demne de o altă atenție din partea publicului.

*

In *Sus și Jos* trăim prin saloanele aceleiași »aristocrații« trândave și prostite de instinctele simțurilor de rând, pe care ne-o zugrăvește cu multă artă, în *Sanda*, cunoscătorul ei de aproape, d-l Al. Florescu. Aici însă, de fapt, numai unul dintre personagii face parte, prin bogăția lui, din așa numitul *Mond*, — Toto, tipul comun, frecventatorul saloanelor, bulevardelor, jocurilor de noroc, alergărilor de cai și de automobile. Eroina însă care joacă rolul de depravată, pe care Elena Radan il are în *Sanda*, e aici numai soția unui medic, mai în vârstă, pe care îl ia din interes, pentru a-l înșela mai pe urmă pentru luxul pe care i-l susține Toto. Până aici ne găsim sus. Aici trândăvia și lipsa unei educațiuni serioase dă aceleași rezultate pe cari le dă jos lipsa de educație și sărăcie.

Toto, microbul omorâtor, lucrează și aici, tot cu banii săi — el e și sus și jos.

Autorul ține să dovedească în cele din urmă, prin sfârșitul piesei, că cei de jos pot fi scăpați din brațele depravării, dar cei de sus niciodată. — Și un bătrân profesor vrea să redeștepte. și reușește să redeștepte, virtutea în sufletul fetei sărace, oprind tocmai la marginea prăpastiei pe sora mai mică a acesteia. El are în cele din urmă în opera lui chiar ajutorul doctorului, soțul înșelat *sus*.

Piesa se sfârșește prin moartea, din cauza unei boale de inimă a lui Toto, desvăluind totul.

De bună seamă păcătuește mult în actul întâi, actul pregătitor, cu scenele lui fără viață, cu discuțiile cari rămân numai interesante și în deosebi cu tiradele cari se întâlnesc mai mult încă în actul II-lea și al III-lea, unde însă sunt multe momente în adevăr dramatice și unde nu lipsește viața și unitatea. Pentru repertoriul nostru sărac această încercare trebuie să fie considerată cel puțin de bun augur.

M.

STIRILE ZILEI.

— 31 Octomvrie v.

Distingerea primarului orașului Brașov. Maj. Sa Monarhul a conferit d-lui Francisc *Hiemesch*, primarul orașului Brașov, titlul de consilier regesc. Felicităm pe d-l primar Fr. Hiemesch la această binemeritată și înaltă distincțiune.

In memoria fundatorului Andronic. Din Sibiiu ni se scrie: Dumineca, fiind sărbătoarea marelui Mucenic Dimitrie, s'a servit în biserica din suburbiul iosefin parastas solemn întru vecinica odihnă a fundatorului Dimitrie Andronic, care și-a lăsat întreaga avere pentru ajutorarea meseriașilor români ortodocși din Transilvania. Cântările liturgice, și cele ocazionale la parastas, le-a executat corul bisericesc al »Reuniunei sodalilor români din Sibiiu« sub conducerea dirigentului acestui cor Candid Popa. La acest act de pietate, servit de parohul I. Baptist Boiu, a asistat un număr mare de meseriași, în frunte cu asesorul consistorial Vic. Tordășianu, prezidentul Reuniunei meseriașilor noștri.

Dela societatea academică »Junimea«. La adunarea generală conchemată pe ziua de 8 Noemvrie a. c., comitetul societății academice »Junimea« din Cernăuți s'a constituit pentru anul administrativ 1908/9 precum urmează: Președinte: Aurel *Morariu*, stud. în drept, vicepreședinte: Ștefan *Cercel*, stud. în litere, secretar I: Vichentie *Jemna*, stud. în litere, secretar II: Mihai *Ilica*, stud. în litere, cassar: Dimitrie *Ieșan*, stud. în drept, controlor: Constantin *Papuc*, stud. în teologie, bibliotecar: Eudoxiu *Antonovici*, stud. în teologie, econom: Dimitrie *Turturean*, stud. în teologie, membrii fără funcție: Alexandru *Morariu*, stud. în litere, Virgil *Musta*, stud. în teologie.

Cununie. D-șoara Ecaterina I. *Perșcariu* și Domnul Alexandru *Pop* își vor serba cununia lor religioasă Dumineca, în 2 (15) Noemvrie 1908, în biserica »Sfântului Nicolae« din Prund, la oarele 12 din zi.

— D-șoara Maria *Dancea* și Domnul Dumitru *Loga* își vor serba cununia lor religioasă Dumineca, în 3 (15) Noemvrie 1908, în biserica »Sfântului Nicolae« din Prund, la oarele 12 din zi.

— Iulia *Ianovicin* și Dimitrie *Lupea* cand. de preot ne anunță celebrarea cununiei lor, care va avea loc Dumineca în 22 Noemvrie în biserica gr. or. din Jena. Serata, în Noemvrie 1908.

Reuniunea sodalilor români din Sibiiu, precum aflăm, va da Sâmbătă la 21 Noemvrie n. c. în sala dela »Unicum«, primul concert sub conducerea noului dirigent Augustin Bena, profesor de muzică.

Convocare. In senzul §. 21 din statute se convoacă adunarea de toamnă a Despărțământului Bia-D.-s.-mărtin (Magyar-Bénye-Dicsőszentmárton) al reuniunii învățătorilor gr. cat. din archidieceză, ce se va ținea Marți în 17 Noemvrie 1908 în casa parohială din Jidveiu-Zsidve. Convocatorul și programul adunării e semnat de d-nii Teodor *Pănăzan* prezident și Dem. Laz. *Todoran* secretar.

Vulcan în erupție. Se anunță din Chili că vulcanul Villarisa a început să erupă, aruncând mari cantități de lavă, cari au făcut pagube mari în împrejurimi.

Nou împrumut turcesc. Ziarul oficial »Ikdam« anunță, că guvernul turcesc a contractat un nou împrumut în Anglia în schimbul concesiunei tutunurilor. Noul împrumut se ridică la suma de 15 milioane lire turcești cu procentul de 4 la sută.

Mormântul aeronautului Andree. Din Kopenhaga vine știrea surprinzătoare, că căpitanul vasului american »Pelops«, făcând o escursiune prin partea nordică a ținutului Labrador a dat de-o cruce de mormânt nu departe de cap Lugora, care purta numele »Andree«. Sub cruce era îngropat un cadavru și o lădiță cu scrisori. Unde au rămas cei doi însoțitori ai lui Andree nu se știe deocamdată. Scrisorile găsite însă vor da deslușiri.

Ucis în voiaj de nuntă. Un tânăr cu numele Beningen, nepot al guvernatorului din Luisiana, s'a cununat zilele trecute cu fiica unui patrician bogat. Tânăra păreche după cununie a luat trenul expres din New-Orleans, ca să plece în voiaj de nuntă. Cu puțin înainte de a se pune trenul în mișcare, un tânăr dădu năvală în vagon și trase un foc de revolver asupra tânărului căsătorit, care lovit în frunte muri imediat. Ucigașul e un tânăr din o familie bogată cu numele Beauvre. El a săvârșit omorul din gelozie, deoarece tânăra damă cu un an înainte, cerându o de soție, îl refuzase.

Zăpadă și ghiață în Spania. Din Madrid se anunță, că de câteva zile domnește în întreaga țară un frig nemaipomenit. Pretutindenea au căzut mari ninsori, cari îngreunează comunicațiunea trenurilor.

Gust și pace bună!

I-a venit poftă oaspelui dela *expoziția din Avrig* să scrie la articole prin gazete și neavând alt ce, în »Tribuna« din 14 (27) Octomvrie Nr. 229 *se acață de protopopul Avrigului.*

Eu sunt Avrigean și ca atare cunosc bine Ardealul în general și Avrigul și pe Avrigeni în special și de aceea îmi permit să spun că m'am mirat cetind articolul și mă simt dator pentru triumful adevărului a spune cele ce urmează:

Nu știu, Domnule oaspe, care vei fi dintre cei ce i-am văzut, dar de sigur că ai luat cunoștință dela vre-unul care nu se duce nici odată la biserică, căci pe ori care din popor ți-ai fi luat osteneală să-l întrebi, ai fi aflat că cu toții am auzit în biserică în 27 Septemvrie și în Dumineca următoare pe d-l protopop predicând despre expoziție și îndemnându-ne atât pe noi cât și pe femeile noastre să contribuim din toate puterile pentru reușita ei.

Plângându-te că protopopul a pus bețe în roate pentru reușita expoziției, zici: »Că fiind Sfinția Sa de rând în Dumineca aceea a potrivit să iasă mai de vreme din biserică«.

Apoi bine, D-le oaspe, D-ta vezi aci bețe în roate?, sau vezi intenția de a lăsa poporul liber să vă poată primi la oara 11 când soseați?

Și dacă nu s'a vorbit în biserică, cum de-ați fost întâmpinați?

Că nu v'a întâmpinat protopopul? Spune drept, D-le oaspe, ce ai fi zis D-ta dacă ai fi văzut pe protopopul în fruntea celor ce v'au întâmpinat? De sigur ai fi crezut că te-ai schimbat într'o înaltă față bisericească, căci numai lor le iese poporul în frunte cu preoți și protopopi.

Te-ai supărat că Sfinția Sa a plecat dela banchet. Apoi tot D-ta spuseși că era de rând la biserică și cum nu întreg poporul a fost la banchet, căci nici eu nu am fost, era sau nu dator să-și facă slujba?

Scrii că a trebuit să ceri cheia ca să poți vedea mormântul lui Lazăr.

Eu am stat aproape toată ziua prin piața din fața bisericei și cu părere de rău mărturisesc că nu te-am văzut căutând mormântul lui Lazăr, căci după haine te-ași fi cunoscut și ași fi fost foarte mulțumit să ți-l arăt, dar e drept, după ce-ați umblat prin cârciume, seara după slujbă am văzut orășeni pe la poarta bisericei și dacă ai fi întrebat pe orice Avrigan ți-ar fi spus că seara, după biserică se închide poarta.

Te mai plângi, D-le oaspe, că de se ocupa protopopul, puteați avea o masă buna.

Eu zic mai mult: Dacă'și punea Sfinția Sa șorțul dinainte și gătea, bucatele erau foarte bune, alt mijloc neavând, deoarece e văduv, căci dacă Reuniunea femeilor, căreia îi aduci laude, nu a fost în stare să mulțumească gustul D-tale culinar, de sigur găsești de competința protopopului a găti bucate.

Acum dă-mi voe să-ți dau un sfat: Dacă ai voit să lauzi pe D-l Tordoșanu pentru munca ce a depus, nu trebue să cauți a-i înălța un pidestal de neadevăruri, căci adevărul iese ca untul de lemn deasupra apei și piedestalul D-tale se va cufunda; trebuia să aduci laudele și critica expoziției dar nu într'un articol de o coloană și jumătate să spui neadevăruri. pe care primul țăran întrebat le desminte.

Și acum, dacă ai ceva de răfuit cu protopopul, adresează-te lui, dar nu te ocupa de personalități într'un articol ce trebuia să privească exclusiv expoziția. după titlu.

De sub Surul.

Cugetări.

de Tolstoy.

Un om care prin vanitate sau curiositate, sau prin dorința de a uimi își primejduește viața, nu va putea trece de îndrăsneț, și din contră un om care sub influența datoriei, prin sentimentul de familie sau chiar prin convingere evită o primejdie, nu poate fi nici-odată socotit laș.

*

Dacă se aduce un om în stare de furie, vinovatul nu este cel osândit.

*

Fără înțelegerea vieții nu e viață. Nimeni nu trăește decât atâta vreme cât înțelege viața.

*

La întrebarea: »Ce trebuie să fac?«, fie-care trebuie să răspundă.

1) Să nu mă mint pe mine însu-mi ori cât de depărtată ar fi viața mea de adevăratul drum ce mi-l deschide rațiunea.

2) Să încetez de-a crede în superioritatea mea.

3) Să îndeplinesc legea eternă, neîndoioasă a muncii, fără să roșesc vre-odată de vre-o lipsă și, să lupt contra naturii, pentru-ca să asigur viața mea și a altora.

*

Orgoliul și mulțumirea de noi înși-ne ne pun în rândul copiilor.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta 13 Nov. La invitarea vicepreședintelui partidului independist Hoitsy, de a exmite un membru din clubul naționalist dietal în comisiunea de 31, care va avea să studieze proiectul lui Andrassy, președintele clubului Dr. *Mihali* a adresat o scrisoare dep. Hoitsy, în care-i comunică, *că clubul dietal nu poate lua parte la lucrările comisiunei.*

Budapesta. 13 Nov. In ședința de eri a dietei ministrul Daranyi a prezentat proiectul de lege referitor la falsificarea vinului. S'au votat apoi proiectele de legi privitoare la checuri, la transcrierea prăvăliilor comerciale, la investițiile făcute în legătură cu regularea fluviilor și proiectul despre emigrări.

Glume.

— Domnule, a venit d. doctor.

— Mă plictisește... Nu-l primesc... Spune-i că sunt bolnav!

*

»Prietenii“:

— Cum, nici nu-l mai saluți? Spune-ai că te-a îndatorat atât de mult!...

— Tocmai, — îi datorez două sute de lei!

*

Condolențe.

— Ce-am auzit, amicul meu, ai rămas văduv? Grea lovitură. După 15 an de căsnicie...

— Și tocmai când începusem să mă obicinuesc.

Diverse.

Sora Țarinei, marea ducesă Elisabeta de Hessa și Rin, văduva marelui duce Sergiu, a întrat într'o mânăstire. Viața acestei prințese a fost un nesfârșit lanț de nefericiri. S'a născut la 1864, la curtea tatălui său marele duce de Hessa-Darmstadt, și-a pierdut de timpuriu pe mamă-sa. Fire aleasă și blândă, marea ducesă Elisabeta era foarte iubită de popor, — astfel, în ziua asasinărei marelui duce Sergiu a primit o înștiințare anonimă în care era rugată să nu însoțească pe bărbatul ei în trăsură. După atentat a trăit câtva timp la curtea Țarului, apoi s'a întors la Moscova și în sfârșit a întrat într'o mânăstire.

Bibliografie.

»Călindarul Poporului« pe 1909, a apărut cu un cuprins literar bogat. Acesta este anul al XXIV al acestui Călindar poporal. El cuprinde, afară de partea calendaristică, novele (Trei pomi de Crăciun Gane: Petru Rareș), povești (Vultur împărat de Maria Cunțan. Impăratul peștilor) poezii alese, două colinde, glume (și ilustrate) sfaturi economice etc. apoi *Răvașul*, istoricul anului din urmă. Sunt date toate târgurile din Ardeal și Bănat, fără eroare. Călindarul e impodobit cu mai multe portrete: Nic. Popea, Porumbescu Dr. Miron E. Cristea, Dr. I. Stroia, apoi portretul M. Sale, a regelui Portugaliei i balonul lui Zeppelin etc.

Prețul este 40 fil., pe poștă 45 fil. Se poate procura dela librăria »Foaiei Poporului«, Sibiiu.

Cărți noi.

In institutul de arte grafice „*Minerva*“ au apărut următoarele cărți frumoase:

Titu Maiorescu, „Critice“, Volumul I, prețul 1.50 cor.

C. Sandu-Aldea, „Pescar de Islanda“ prețul 1 50 cor.

Ludovic Dauș, „Iluzii“ roman 1.50 coroane

Ion Bârseanul: „Dor pustiu“. C. 1·50

N. Dunăreanu. „Răsplată“ (nuvele). Prețul cor. 1.50.

I. L. Caragiale. „Momente, Schițe, Amintiri“. Prețul cor. 2.—.

Adina Gr. Olănescu. „Cugetări“. Prețul cor. 1 50.

Guy de Maupassant. „O viață“ (umilul adevăr) traducere de *Em. Gârleanu*. Prețul cor. 2·—.

Cor. Moldovan. „Cântarea cântărilor“. Prețul cor. 1·—.

Caton Theodorian: „Sângele Solovenilor“. Cor. 1·50.

C. Sandu-Aldea: „Sfaturile unui plugar luminat“, cărticica I-a. 50 bani.

Al. Cazaban: „Chipuri și suflete“. Cor. 1 50.

Maria Baiulescu. „Extaz“ (poezii). Prețul cor. 1.50.

M. Sadoveanu. „Dureri înăbușite“ ediția II. Prețul cor. 2·—.

M. Eminescu: „Poezii postume“, ediție nouă. Cor. 1 50.

Se pot procura și prin librăria „Gazetei Transilvaniei“ în Brașov și a se adauge la fiecare porto 10 bani.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor respons.: Victor Branisce

Dr. STERIE N. CIURCU.
VIII Kochgasse Nr. 29 — Viena
Consultațiuni
cu celebritățile medicale, cu specialiștii de la facultatea de medicină din Viena.
Telefon nr. 17065.

P. T.

Am onoarea a aduce la cunoştinţa On. public că am deschis Etablisementul meu de hăinărie fină pentru bărbaţi, băieţi şi copii în localul Parter şi în etajul I

Un salon de confecţiuni pentru Dame

sub conducerea Domnului **Ludvig Fenyvesy** în

Braşov, Tîrgul Inului Nr. 26 (lângă Magazinul Schütz).

Deoarece baza unui serviciu solid o formează preţurile fixe, m'am decis a le introduce în negoţul meu şi sper cu aceasta a câştiga confienţa Onoratului public.

Păziţi-vă de înşelăciune!

În prăvălii unde se tocmeşte se înşală fie-care. Vânzătorul ştie înainte, că muşteriul să tocmeşte, şi de aceea cere preţuri îndoite şi întreite.

Dacă cumpărătorul după multă tocmeală, cumpără în fine marfa cu preţul jumătate, tot nu are siguranţa, că a fost într'adevăr servit ieftin şi solid.

În negoţul meu este eschis ori-ce şantaj.

Îmi iau voea a încunoştiinţa On. Dame, că se află un **bogat asortiment de costume gata, halaturi, mânecuţe şi bluse.**

Sper că Etablisementul meu Vĕ va conveni, Vĕ rog a mĕ onora cu încredere şi cercetare numeroasă.

Fără tocmeală.
Fără încărcare.
Pe fie-care bucată se vede preţul fix
cei mai ieftin.

Cu toată stima

I. ASCHER.

(324,19—20)

Nr. 11479/908.

PUBLICAŢIUNE.

Provoc pe toţi acei virilişti, cari pe baza articolului de lege XXI din 1886 au dreptul de a cere socotirea îndoită a dărei, ca cel mai târziu până în 20 Noemvrie 1908 inclusive să-şi înainteze în inscris şi autentificat acest drept — la vicecomitele comitatens, — sau şi verbal, — prezentându-se înaintea comisiunei de verificaţiune, ce se va ţinea în **21 Noemvre 1908 la oarele 10 a. m.** în sala cea mică le şedinţe a comitatului, — în caz contrar — acest drept nu i-se va lua în consideraţiune şi prin socotirea numai odată a dărei — eventual perde dreptul de membru în congregaţiunea municipală.

Membrii camerei comerciale-industriale nu sunt obligaţi a adeveri aceste drepturi, deoarece aceasta împrejurare se va constata din oficiu din lista de membrii a camerei comerciale-industriale.

Brassó, în 5 Noemvrie 1908,

Dr. E. K. Schnell m. p.,
preşed. comis. verific.

397,2—2.

Publicare de licitaţiune.

Pentru vinderea lemnelor, în parte preponderantă fag, de pe un teritoriu de pădure de circa 370 jugăre, ce este situată pe hotarul comunei Buzamező din comitatul Szolnok-Doboka (posta şi gara în Nagy-Ilonda) şi formează proprietatea fundaţiunei Andreiu Frink, se va ţinea licitaţie publică în Blaj **la 15 Decemvre 1908**, la 10 oare înainte de amiazi în cancelaria Administraţiei centrale capitulare.

Preţul de strigare este 46000 cor.

Condiţiile de licitare se pot vedea în cancelaria Administraţiei centrale capitulare din Blaj ori la preotul gr. cat Ioan Pokol în Buzamező (Buzaş).

Cei ce doresc a licita sunt obligaţi a depune un vadiu de 4600 cor. în bani gata ori în hârtii de valoare notate la Bursa din Budapesta.

Ofertele presentate în scris până la terminul de sus, se vor lua numai atunci în considerare, dacă se vor face pe lângă acludere a vadiului a nintit, şi pe lângă declaraţiunea, că oferentul cunoaşte condiţiile de licitare.

Blaj, în 9 Novembre n. 1908.

Administraţia centrală capitulară:
Dr Augustin Bunea,
canonic, administrator.

(398,2—2.)

Hala e încălzită.

Bioscopul APOLO din Budapesta

Strada Vămei.

Sâmbătă în 14 Novembre şi Dumineca în 15 Novembre

Deschidere cu representaţie de gală.

Din programă remarcăm cu deosebire următoarele:

Noutate aci pentru primaoară:

Cake Walk, muzică şi dans engles, tablou mobil.

O viaţă sbuciumată. Prinţul maimuţelor sau *Niţă moţatul* (tablou colorat). *Transportarea lemnelor în Moravia* (tablou după natură). *Prietine din institut* (tablou realistic). *Pumpa* (tablou vesel). *Un visitiu duşman* (tablou vesel).

Tot a doua-zi program nou.

PREŢUL LOCURILOR: Loje (4 persoane) cor. 5.—; Un loc în loje cor. 1.—; Locul I. 80 fil.; Locul II 60 fil.; Locul III 20 fil.; Copii sub 10 ani şi soldaţi plătesc pe locul I şi II preţul de jumătate.

Representaţiile în zile de lucru dela 6—7½ oare şi dela 8—9½ oare.
Domineca şi sarbătoarea dela 3—4½ oare; 4½—6 oare; 6—7½, 7½—9½ oare.
Bilete se pot lua inainte toată ziua dela D l I. VICTOR, trafică, Strada Vămii 30

Cerând sprijinul Onor. public semnez cu toată stima

(1—20) **Direcţiunea.**

Primul atelier român de curelărie.

Primul atelier de curelar român

VASILIE MUSCALU

BRAŞOV, Strada nouă, Nr. 7.

Am onoare a recomanda On. Public din Braşov şi jur

Atelierul meu de curelărie

provăzut cu tot felul de **hamuri de lucs şi pentru lucru din piele de bianc**, precum şi tot felul de curele de încins, d. e. **şerpare de piele de tot felul: negre, galbine, de covor cu ţinte**, care este sub conducerea mea proprie.

Se primesc şi **reparaturi** de tot felul, d. e. **cufere, geante de călătorie şi pungi.**

Totodată mai fac cunoscut, că în depozitul meu să află gata: **plosci de lemn în orice mărime, îmbrăcate în curele fine.**

Cu stimă Vasilie Muscalu.

Cele mai bune hamuri.

Comande se fac şi prin poştă.

PREŢURI MODERATE.

Cruce său stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 66967.

Nu e crucea lui Volta. Nu e mijloc secret.

Vindecă şi inviorézâ pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurării, că acest aparat vindecă boale vechĭ de 20 anĭ.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra: durerilor de cap şi dinţĭ, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunei sângelui, anemie, ameţelĭ, ţiuiturĭ de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asmă, auḑul greu, sgarciurĭ de stomac, lipsa poftei de mâncare, receală la mâni şi la picióre, reumă, podagră, ischias, udul in pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui şi multor altor bóle, carĭ la tractare normală a medicululĭ se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate încurse din tóte părţile lumii, carĭ preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte examina aceste atestate* Acel pacient, care în decurs de 45 ḑile nu se va vindeca, i-se retrimite banii. Unde orĭ-ce incercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu.

Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta", de óre-ce „Ciasul-Volta"* atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit*, fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat şi cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă îndeosebĭ

Preţul aparatului mare e 8 cor. folosibil la morburĭ, carĭ nu sunt mai vechĭ de 15 anĭ.

Preţul aparatului mic e 6 cor. folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

Expediţie din centru şi locul de vîndare pentru ţeră şi streinătate etc.

MÜLLER ALBERT. Budapesta, V 28, **Strada VADÁSZ 34, colţul strada Kálmán.**